

Wacława Starzyńska

Uniwersytet Łódzki

ZNACZENIE ŚRODKÓW POMOCOWYCH UNII EUROPEJSKIEJ W ROZWOJU SEKTORA MŚP

1. Wstęp

Możliwości rozwojowe sektora MŚP zależą w dużym stopniu od uruchomienia odpowiednich mechanizmów m.in. poprzez programy rządowe i pozarządowe oraz fundusze pomocowe Unii Europejskiej. Mechanizmy te przyczyniają się do poprawy konkurencyjności polskich przedsiębiorstw, jednak na osiągnięcie pełnego sukcesu trzeba będzie jeszcze poczekać.

Celem artykułu jest przybliżenie systemu wsparcia finansowego w postaci programu pomocowego SAPARD jako przykładu wykorzystania pomocy strukturalnej dla polskich przedsiębiorstw (na przykładzie przedsiębiorstwa X).

W okresie przedakcesyjnym uruchomione zostały programy pomocowe dla kandydatów UE. Program SAPARD miał pomóc w stymulowaniu rozwoju obszarów wiejskich i ułatwić proces integracji sektora rolnego krajów kandydujących z Unią Europejską poprzez m.in. dostosowanie tego sektora do standardów i wymagań unijnych.

Celem badań jest próba oceny wpływu pomocy finansowej UE na wyniki finansowe przedsiębiorstwa w sektorze przetwórstwa rolno-spożywczego. Analizę przeprowadzono na podstawie sprawozdań finansowych z lat 2003-2005. Przedsiębiorstwo zmuszone zostało do pokrycia w 100% wartości inwestycji kapitałem własnym, a dopiero po zakończeniu przedsięwzięcia zrefundowana została połowa poniesionych kosztów. Tak wysoko postawiona poprzeczka nie zawsze jest możliwa do przeskoczenia, zwłaszcza przez przedsiębiorstwa sektora MŚP nieposiadające zaplecza w postaci kapitału czy majątku trwałego pozwalającego na uzyskanie innych źródeł finansowania.

2. Program przedakcesyjny SAPARD

Program SAPARD, czyli Przedakcesyjny Instrument Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich (*Special Accession Programme for Agriculture and Rural Deve-*

lopment), przeznaczony był dla kandydujących do członkostwa w Unii Europejskiej krajów Europy Środkowo-Wschodniej. Jest to, obok programów PHARE i ISPA, najważniejszy fundusz wspierający gospodarkę i rozwój regionalny Polski w latach 2002-2004.

Roczna wartość środków przyznanych Polsce to ok. 170 mln euro, przeznaczonych w postaci dotacji (a więc bezzwrotnej pomocy) głównie na:

- poprawę konkurencyjności polskiego rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego na rynku zarówno krajowym, jak i międzynarodowym,
- dostosowanie sektora rolno-spożywczego do wymagań jednolitego rynku w zakresie wymagań sanitarnych, higienicznych oraz jakościowych,
- wsparcie wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich poprzez rozwój infrastruktury technicznej oraz tworzenie warunków do podejmowania pozarolniczej działalności gospodarczej na wsi.

Pomoc finansowa była skierowana na następujące działania:

- 1) „Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych i rybnych”,
- 2) „Inwestycje w gospodarstwach rolnych”,
- 3) „Rozwój i poprawa infrastruktury obszarów wiejskich”,
- 4) „Różnicowanie działalności gospodarczej na obszarach wiejskich”,
- 5) „Programy rolno-środowiskowe i zalesianie”.

Cztery pierwsze dziedziny traktowane były w sposób priorytetowy, przy czym najwięcej środków przeznaczono na działanie 1) i działanie 3).

W pierwszym obszarze działań beneficjentami są przedsiębiorcy, grupy producentów rolnych i ich związki. W okresie od 17 lipca 2002 r. do 5 lutego 2004 r. złożono 1778 wniosków (por. [Informacja o stanie realizacji...]).

W zakresie punktu 2) zostało złożonych 15 586 wniosków o pomoc finansową, a w działaniu 3), którego beneficjentami są grupy, związki gmin oraz powiaty, złożono łącznie 6230 wniosków.

14 listopada 2003 r. Polska uzyskała zgodę Komisji Europejskiej na zarządzanie Programem SAPARD w zakresie działania 4) „Różnicowanie działalności gospodarczej na obszarach wiejskich”, którego beneficjentami są rolnicy, domownicy, przedsiębiorcy, gminy, związki międzygminne lub organizacje pozarządowe.

Ponadto decyzją KE z dnia 2 lipca 2002 r. uruchomiono również działanie 6) „Szkolenia zawodowe” i działanie 7) „Pomoc techniczna”. W ramach działania 6) przeszkolono ponad 9 tys. rolników w trakcie trwania 10 projektów szkoleniowych, a od sierpnia 2005 r. zrealizowane są 4 kolejne projekty szkoleniowe. Działaniem 7) objęto seminaria i konferencje dla potencjalnych beneficjentów działań 1), 2), 3) i 4) programu SAPARD, w których uczestniczyło ponad 8 tys. osób.

Wykorzystanie środków według ARiMR w latach 2000-2003 wynosi 4,8 mld zł, co stanowi 98,5% łącznego limitu środków na cztery roczne umowy finansowe w latach 2000-2003.

O uzyskanie dotacji ubiegały się zakłady przetwórcze, rolnicy indywidualni, grupy producentów, samorządy lokalne, tj. gminy, związki międzygminne i powiaty.

Podmioty te zmuszone są finansować podejmowane przez siebie przedsięwzięcia objęte programem SAPARD całkowicie ze środków prywatnych. Dopiero po zrealizowaniu przedsięwzięcia i dokonaniu jego formalnego odbioru inwestor mógł uzyskać dotację ze środków funduszu, będącą refundacją części poniesionych przez niego kosztów. Przedmiotem refundacji są tzw. koszty kwalifikowane, a więc tylko te, które zostały wskazane przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa jako potencjalny przedmiot dotacji. Głównym źródłem pozyskania środków na inwestycje są kredyty bankowe uzyskane w bankach prowadzących obsługę programu SAPARD.

3. Charakterystyka badanego przedsiębiorstwa¹

Badane przedsiębiorstwo jest spółdzielnią mającą osobowość prawną. Głównymi udziałowcami spółdzielni są rolnicy indywidualni, łączna liczba członków spółdzielni wynosi 1821 osób. Spółdzielnia została założona w 1911 r. Początki działalności były niezwykle trudne, ale dzięki ogromnemu zaangażowaniu miejscowych rolników oraz mieszkańców stała się centrum życia gospodarczego.

Pierwsza wojna światowa zahamowała rozwój Spółdzielni w związku ze spadkiem pogłowia bydła mlecznego. W latach dwudziestych, dzięki nowoczesnemu jak na owe czasy parkowi maszynowemu, spółdzielnia obejmowała swą obsługą coraz większą liczbę miejscowości i otwierała kolejne filie.

W okresie drugiej wojny światowej nie zaprzestała działalności, ale w związku ze spadkiem pogłowia bydła w okresie powojennym rozpoczęto dynamiczne działania w celu odzyskania liczby dostawców produktu, a także dalszego rozwoju organizacyjnego i gospodarczego. Dzięki istniejącej strukturze kółek rolniczych, a także dzięki ich pomocy powstało 14 zlewni mleka. W latach siedemdziesiątych zmodernizowano gruntownie budynki administracyjne, a także linię produkcyjną.

W latach osiemdziesiątych spółdzielnia działała na terenie 4 gmin, obejmując 54 sołectwa. Zatrudniała 52 wozaków, dowożących mleko do 16 punktów skupu.

Głównym celem spółdzielni jest dalsza modernizacja i przebudowa zakładu, które mają poprawić warunki pozyskiwania mleka, spowodować zwiększenie mocy produkcyjnych, a dzięki temu lepsze zaopatrzenie rynku w artykuły nabiałowe.

W ostatnich latach spółdzielnia wiele inwestowała, czego dowodem jest m.in. wybudowanie oczyszczalni ścieków, a także powiększenie parku maszynowego o zakup maszyn do pakowania kefiru, pakowaczki do mleka, pakowaczki próżniowej, pakowaczki do masła, teksturатора do serów, urządzeń chłodniczych, wirówki do mleka, instalacji chłodniczej amoniakalnej; zwiększono również bazę transportową.

¹ Na podstawie materiałów otrzymanych z badanej Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej.

Badana spółdzielnia ma następujący zakres działalności według EKD – 1551 przetwórstwo mleka i wyrób serów oraz według PKD – 1551Z – przetwórstwo mleka i wyrób serów. Produkcja analizowanej spółdzielni odbywa się w następujących działach:

- tankowania (przechowywanie skupionego mleka);
- aparatornia;
- foliowanie mleka i śmietanki;
- masłownia;
- twarożkarnia;
- produkcja i pakowanie serków, kefirów i śmietanki 18%.

Badana spółdzielnia działa na terenie typowo rolniczym, gdzie znajduje się dużo łąk i pastwisk, co stwarza doskonale warunki do hodowli bydła mlecznego. Jest to niewielki zakład, który surowiec do produkcji, czyli mleko, pozyskuje od rolników indywidualnych poprzez bezpośredni odbiór bądź też w ramach punktów skupu. Takie rozwiązanie umożliwia bezpośrednią kontrolę jakości dostarczanego surowca, a także skraca drogę od producenta do przetwórnicy, jak również pozwala w maksymalny sposób wykorzystać jakość dostarczanego produktu.

Dzięki wysokiej jakości pozyskiwanego produktu, dobrze zorganizowanemu procesowi produkcyjnemu, a także szybkiemu dostosowaniu się do potrzeb rynku spółdzielnia udaje się utrzymać wysoką pozycję przetwórstwa mlecznego na rynku lokalnym.

Podstawowymi artykułami mleczarskimi są:

- mleko spożywcze foliowane 2% i 3,2%,
- masło stołowe i extra,
- śmietany foliowane 30%, 36%,
- różne rodzaje twarogów (półtłusty, pełnotłusty śmietankowy i chudy),
- kefir,
- serki homogenizowane,
- sery wędzone,
- maślanka.

Spółdzielnia udaje się utrzymać dobrą pozycję na lokalnym rynku przetwórstwa mlecznego w Polsce.

4. Analiza wniosku i realizacji projektu dofinansowanego ze środków SAPARD

W 2003 r. spółdzielnia złożyła wniosek o pomoc finansową w ramach programu SAPARD „Wsparcie restrukturyzacji przetwórstwa i poprawy marketingu artykułów pochodzenia zwierzęcego”. Przedmiotem inwestycji były:

- budowa hali produkcyjno-magazynowej o pow. 1036 m² (2,2 mln zł),
- zakup linii do pasteryzacji mleka (532 tys. zł),

- zakup zestawu do produkcji twarogu (1,99 mln zł),
- prace projektowe (75 tys. zł),
- przygotowanie biznesplanu (4 tys. zł),
- konsultacje i opracowanie studium wykonalności (47 tys. zł).

Łączna kwota wartości inwestycji wyniosła 4,83 mln zł. Przedsiębiorstwo zaciągnęło kredyt w wysokości 4 mln zł. Dopiero po zakończeniu przedsięwzięcia zrefundowana została połowa poniesionych kosztów (na początku 2005 r.)

Według informacji przekazanych przez ARiMR głównym kryterium proponowanej punktacji, poza analizą finansową, jest sposób prowadzenia firmy, w tym:

- wykorzystanie dotychczasowej pomocy publicznej (kredyty, refundacje itp.),
- zgodność terminu zakupu wyrobu z terminem realizacji przedsięwzięcia,
- spełnianie wymagań sanitarnych,
- posiadanie wdrożonych systemów jakości,
- udział przetworzonych surowców nabywanych bezpośrednio u producentów w ramach umów długoterminowych,
- posiadanie w strukturze organizacyjnej komórki/ stanowiska do spraw marketingu,
- posiadanie planu strategicznego przedsiębiorstwa,
- przeciętny stan zatrudnienia w danym roku,
- inne.

Charakteryzowana spółdzielnia mleczarska spełniła większość wymaganych kryteriów. Umowa o przyznanie środków pomocowych z programu SAPARD została podpisana z ARiMR w dniu 7 stycznia 2004 r., a środki pomocowe miały być uruchomione w grudniu 2004 r.

Inwestycja została zakończona w 2004 r., a środki pomocowe w wysokości 50% wartości inwestycji zostały przekazane w styczniu 2005 r.

5. Analiza finansowa spółdzielni mleczarskiej w latach 2003-2005

W celu przeprowadzenia analizy kondycji finansowej badanej spółdzielni, a także skutków skorzystania z programu SAPARD wykorzystano takie sprawozdania finansowe, jak bilans oraz rachunek zysków i strat.

Jak wynika z przedstawionych dokumentów finansowych, w badanym okresie zmienia się struktura majątku. Występuje malejący trend udziału majątku obrotowego na rzecz udziału majątku trwałego. Zwiększenie udziału majątku trwałego spowodowane jest przede wszystkim wzrostem odsetka rzeczowego majątku trwałego, a ściślej urządzeń technicznych i maszyn. W roku 2003 urządzenia techniczne i maszyny stanowiły wartość 295 tys. zł, a w 2004 r. były już na poziomie 2,9 mln zł. Podobny stan został utrzymany w roku 2005 (ok. 2,6 mln zł). Tak istotna zmiana została spowodowana wprowadzeniem do produkcji nowego parku maszynowego (dofinansowanego w części z programu SAPARD – „Wsparcie restrukturyzacji

przetwórstwa i poprawy marketingu artykułów pochodzenia zwierzęcego”, w części zaś z kredytu bankowego).

Tabela 1. Struktura bilansu w latach 2003-2005 (w %)

	AKTYWA	2003	2004	2005
A	Majątek trwały, w tym:	54,28	80,83	81,53
II	urządzenia techniczne i maszyny	8,01	33,77	31,59
B	Majątek obrotowy	45,72	19,17	18,47
	Suma aktywów	100,00	100,00	100,00
	PASYWA	2003	2004	2005
A	Kapitały własne	65,08	29,74	32,09
B	Rezerwy	0,00	0,00	0,00
C	Zobowiązania długoterminowe, w tym:	0,00	18,45	16,61
	długoterminowe kredyty bankowe	0,00	18,45	16,61
D	Zobowiązania krótkoterminowe i fundusze specjalne	28,02	22,05	23,32
E	Rozliczenia międzyokresowe i przychody przyszłych okresów, w tym:	6,90	29,76	27,97
	biernie rozliczenia międzyokresowe kosztów	6,90	29,76	27,97
	Suma pasywów	100,00	100,00	100,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie bilansu spółdzielni.

Te działania są również widoczne po stronie pasywów w bilansie. Udział kapitałów własnych zmalał z poziomu 65,08% w roku 2003 do poziomu 29,74% w 2004 r. oraz utrzymał się na podobnym poziomie – 32,09% – w 2005 r. Widoczny jest również wzrost udziału zobowiązań długoterminowych, szczególnie długoterminowych kredytów bankowych, z poziomu zerowego w 2003 r. do poziomu 18,45% w 2004 r. oraz 16,61% w 2005 r. Działania podejmowane przez spółdzielnię spowodowały wzrost udziału biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów w analizowanym okresie: w 2003 r. udział ten wyniósł 6,9%, w kolejnym roku był na poziomie 29,76%, a w 2005 r. wynosił 27,97%.

W ciągu całego analizowanego okresu przychody ze sprzedaży wzrastały z roku na rok o ok. 5%. W takim samym stopniu rosły roczne koszty działalności operacyjnej. Zysk na sprzedaży w roku 2003 wyniósł 63 tys. zł, w 2004 r. już tylko 14 tys. zł, a w 2005 r. osiągnął wartość 19 tys. zł (w roku 2004 w porównaniu z rokiem 2003 zysk na sprzedaży zmalał o prawie 80%).

Silną tendencję spadkową można zauważyć w pozycji „pozostałe koszty operacyjne” w roku 2004 w porównaniu z rokiem 2003. Spadek wyniósł ponad 50%. Z kolei w roku 2005 w porównaniu z rokiem 2004 ta sama pozycja kosztów wzrosła ponad 2,5 razy.

Spółdzielnia osiągała z roku na rok coraz wyższy zysk na działalności operacyjnej (roczny wzrost średnio o prawie 40%).

Tabela 2. Rachunek zysków i strat badanej spółdzielni w latach 2003-2005 (dynamika w %)

Rachunek zysków i strat	2004/2003	2005/2004
Przychody ze sprzedaży i zrównane z nimi	105,67	105,45
Koszty działalności operacyjnej	106,16	105,41
Zysk na sprzedaży	22,00	135,71
Pozostałe przychody operacyjne	127,57	183,33
Pozostałe koszty operacyjne	44,00	369,57
Zysk na działalności operacyjnej	143,94	134,74
Przychody finansowe	300,00	167,00
Koszty finansowe	423,08	115,76
Zysk brutto na działalności gospodarczej	29,79	250,00
Zysk brutto	29,79	253,57
Zysk netto	15,38	325,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie rachunku zysków i strat spółdzielni.

Największy wzrost w rachunku zysków i strat, o ponad 300%, osiągnęła pozycja „koszty finansowe” w roku 2004 w porównaniu z rokiem poprzednim. Przychody finansowe za ten sam okres wzrosły o 200%. Te dwie istotne zmiany w pozycjach rachunku spowodowały w roku 2004 zmniejszenie się zysku na działalności gospodarczej o 70% w porównaniu z rokiem 2003. Podobnie kształtowała się dynamika zysku brutto. Największy spadek odnotował zysk netto, w roku 2004 w porównaniu z rokiem poprzednim o ok. 95%, ale już w roku 2005 pozycja ta odnotowała wzrost aż o 225%.

6. Analiza wskaźnikowa spółdzielni za lata 2003-2005

Rentowność spółdzielni przez wszystkie analizowane lata kształtuje się na dodatnim poziomie, a najwyższy poziom osiąga w 2003 r. (wskaźnik rentowności brutto wynosi 0,86%). Stopa zwrotu z kapitału własnego (ROE) pozwala określić, jaką stopę zysku przynosi właścicielom kapitału inwestycja w dane przedsiębiorstwo [Gołaszewski, Urbanek, Walińska 2001, s. 56], przy czym im wyższa wartość tego wskaźnika, tym korzystniej. Spółdzielnia osiąga najwyższy poziom tego miernika w 2003 r. (2,2%); znaczne obniżenie występuje w 2004 r. (0,3%), by w kolejnym roku uzyskać wzrost na poziomie 1,0%.

Wskaźnik rentowności aktywów pokazuje, jaki poziom zysku przynosi każda złotówka zaangażowana w finansowanie aktywów, czyli pokazuje, jak efektywnie wykorzystywany jest majątek spółdzielni. Analizowana spółdzielnia osiąga najwyższy poziom tego wskaźnika w 2003 r. (1,4%); znaczne obniżenie w roku 2004 (0,1%) i w kolejnym roku wzrost do poziomu 0,3%.

Dźwignia finansowa występuje wówczas, gdy przedsiębiorstwo wykorzystuje kapitał obcy, który wymaga płacenia odsetek, w przypadku spółdzielni policzenie

tego wskaźnika jest więc zasadne. Dźwignia finansowa wskazuje na efekty dochodowe związane ze zmianą rentowności kapitału własnego, które uzyskano dzięki wykorzystaniu kapitału obcego [Wypych 1999, s. 271].

Tabela 3. Wskaźniki rentowności za lata 2003-2005

Wskaźnik	2003 (%)	2004 (%)	2005 (%)
Wskaźnik rentowności operacyjnej	0,58	0,12	0,16
Wskaźnik rentowności brutto	0,86	0,24	0,58
Wskaźnik rentowności netto	0,48	0,07	0,21
Stopa zwrotu z kapitału własnego netto (ROE)	2,2	0,3	1,0
Stopa zwrotu z aktywów (ROA)	1,4	0,1	0,3
Dźwignia finansowa	-	-1,6	4,42

Źródło: opracowanie własne na podstawie bilansu oraz rachunku zysków i strat spółdzielni.

Dźwignia finansowa ma sens wtedy, kiedy dofinansowując podmiot kapitałem obcym, możemy liczyć na zwiększenie zysków przynajmniej w stopniu pozwalającym na spłatę kosztów pozyskania kapitału, a zatem wtedy, kiedy efekt dźwigni jest dodatni. Taka sytuacja ma miejsce w przypadku analizowanej spółdzielni w roku 2005, po uruchomieniu środków z programu Unii Europejskiej SAPARD.

Tabela 4. Wskaźniki płynności za lata 2003-2005

Wskaźnik	2003	2004	2005
Wskaźnik płynności bieżący	1,81	0,93	0,85
Wskaźnik płynności szybki	1,54	0,76	0,65

Źródło: opracowanie własne na podstawie bilansu oraz rachunku zysków i strat spółdzielni.

Wskaźnik płynności bieżący mierzy zdolność firmy do spłaty krótkoterminowych zobowiązań bez konieczności upłynniania części aktywów trwałych. Literatura przedmiotu przyjmuje, iż standardowy poziom wskaźnika bieżącej płynności mieści się w przedziale 1,8-2,0 [Gołaszewski, Urbanek, Walińska 2001, s. 44]. Zbyt niskie wartości wskaźnika w przypadku spółdzielni mogą oznaczać, że przedsiębiorstwo ma niewystarczający zasób majątku obrotowego w stosunku do zobowiązań bieżących.

Wskaźnik płynności szybki ukazuje, w jakim stopniu jednostka może regulować swe zobowiązania bez konieczności pozbywania się zapasów, co ma istotne znaczenie dla oceny płynności. Standardowa wartość wskaźnika płynności szybkiej powinna mieścić się w przedziale 0,8-1,0 [Gołaszewski, Urbanek, Walińska 2001, s. 45]. W przypadku spółdzielni sytuacja uległa poprawie w latach 2004-2005.

Tabela 5. Wskaźniki zadłużenia za lata 2003-2005

Wskaźnik	2003 (%)	2004 (%)	2005 (%)
Wskaźnik ogólnego zadłużenia	25,20	39,98	38,45
Wskaźnik zadłużenia długoterminowego	38,72	131,04	119,82

Źródło: opracowanie własne na podstawie bilansu oraz rachunku zysków i strat spółdzielni.

Wskaźnik ogólnego zadłużenia jest miarą wskazującą, w jakim stopniu aktywa firmy są finansowane przez kredytodawców. W przypadku badanej spółdzielni w latach 2004-2005 aktywa są finansowane z takich źródeł w prawie 40%. Jeżeli natomiast zobowiązania długoterminowe przekraczają kapitał własny, tzn. wskaźnik zadłużenia długoterminowego jest wyższy od 1, przyjmuje się, że podmiot jest poważnie zadłużony. Taka właśnie sytuacja występuje w latach 2004-2005 w analizowanej spółdzielni.

Tabela 6. Wskaźniki obrotowości za lata 2003-2005

Wskaźnik	2003 (w dniach)	2004 (w dniach)	2005 (w dniach)
Wskaźnik cyklu należności	36,56	37,78	34,35
Wskaźnik cyklu zobowiązań	30,57	104,35	94,35
Wskaźnik cyklu zobowiązań krótkoterminowych	30,57	54,95	53,59
Wskaźnik cyklu zapasów	8,43	9,54	10,29

Źródło: opracowanie własne na podstawie bilansu oraz rachunku zysków i strat spółdzielni.

Wskaźnik cyklu należności zawsze należy porównywać ze wskaźnikiem cyklu zobowiązań, wydłużanie się okresu spłaty zobowiązań (tak jak to ma miejsce w przypadku tej spółdzielni) jest zawsze zjawiskiem korzystnym. Jednocześnie należy pamiętać, że jeżeli firma wydłuża terminy spłaty swoich zobowiązań wobec dostawców, należy się liczyć z możliwością wystąpienia kosztów takiego stanu rzeczy, a mianowicie odsetek karnych, a także zachwiania wizerunku wiarygodnego partnera.

Wskaźnik cyklu zapasów pokazuje, przez ile dni przeciętnie zapasy zalegają w magazynach, zanim zostaną przekształcone w sprzedane wyroby gotowe. Niska wartość wskaźnika na ogół uznawana jest za sytuację korzystną, świadczy bowiem o tym, że firma nie utrzymuje zapasów na nadmiernym poziomie. Jednocześnie zapasy są dla przedsiębiorstwa pewnego rodzaju zabezpieczeniem przed nieprzewidzianymi zdarzeniami (jak np. wzrost popytu na wyroby, problemy produkcyjne u dostawców czy zachwianie cykliczności dostaw).

7. Uwagi końcowe

Podsumowując wyniki przeprowadzonego badania, należy stwierdzić, że osiągnięte wyniki finansowe przed realizacją inwestycji są zbliżone do wyników innych firm w sektorze MŚP i odzwierciedlają sytuację panującą w branży, a przestarzały park maszynowy pochłaniający ogromne koszty, straty osiągane na sprzedaży wiążą się z brakiem intensywnej polityki promocyjnej i marketingowej, a także z wysokimi kosztami stałymi.

Poprawie uległy takie wskaźniki, jak: cykl rotacji należności, płynność, poprawa – po roku 2003 – dźwigni finansowej związanej z efektami dochodowymi rentowności kapitału własnego dzięki wykorzystaniu kapitału obcego. Poprawił się także wskaźnik płynności szybkiej.

Po okresie spadku wskaźników rentowności w 2004 r. widać pozytywne zmiany w tym zakresie w 2005 r., co niewątpliwie jest efektem wprowadzenia nowej technologii, a w konsekwencji poprawy jakości wytwarzanych produktów i wzrostu efektywności produkcji.

Proces dostosowawczy zakładów mleczarskich do standardów Unii z jednej strony daje szansę rozwoju przedsiębiorstwom z tej branży, z drugiej natomiast przekreśla szanse tych, którzy ze względu na brak uzasadnienia finansowo-organizacyjnego i inwestycyjno-kosztorysowego nie są w stanie sprostać narastającej konkurencji.

Literatura

- Gołaszewski P., Urbanek P., Walińska E., *Analiza sprawozdań finansowych*, Fundacja Rozwoju Rachunkowości w Polsce, Łódź 2001.
- Informacja o stanie realizacji programu SAPARD według danych ARiMR na dzień 26 lutego 2006 r.*, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
- Wypych M. (red.), *Finanse przedsiębiorstwa z elementami zarządzania i analizy*, Absolwent, Łódź 1999.

SME SECTOR AND FINANCIAL SUPPORT OF THE EUROPEAN UNION. THE CASE STUDY

Summary

Small and medium enterprises (SMEs) are a very important sector of national economy. They are the main source of jobs and create high percentage of GDP, on the other hand.

Although main macro indicators of the SME sector in Poland *in principle* are similar to the European ones, the Polish SMEs are weaker than the EU enterprises in terms of personal, capital, and

technical conditions. High percentage of analyzed firms in Poland are characterized by low ability of taking an economic risk under investment process because they base only on own financial means.

During a recession such means are very poor. But if SMEs decide to use external financial sources they often are not able to manage their liability risk.

The paper aims at the role of the EU Programme SAPARD in restructuring food industry and marketing improving of agricultural products taking as an example a co-operative of milk processing industry.

The co-operative investment of about 5 mln zloty of value was financed in 50 percent by the SAPARD Programme means. However, the financial support may not be available until the investments are completely finished.

The paper tries to measure the impact of new investment of analyzed enterprise supported by the EU programme on the enterprise financial results.